

Η ΕΚΤΗ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΜΟΝΤΡΕΛΙΕΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

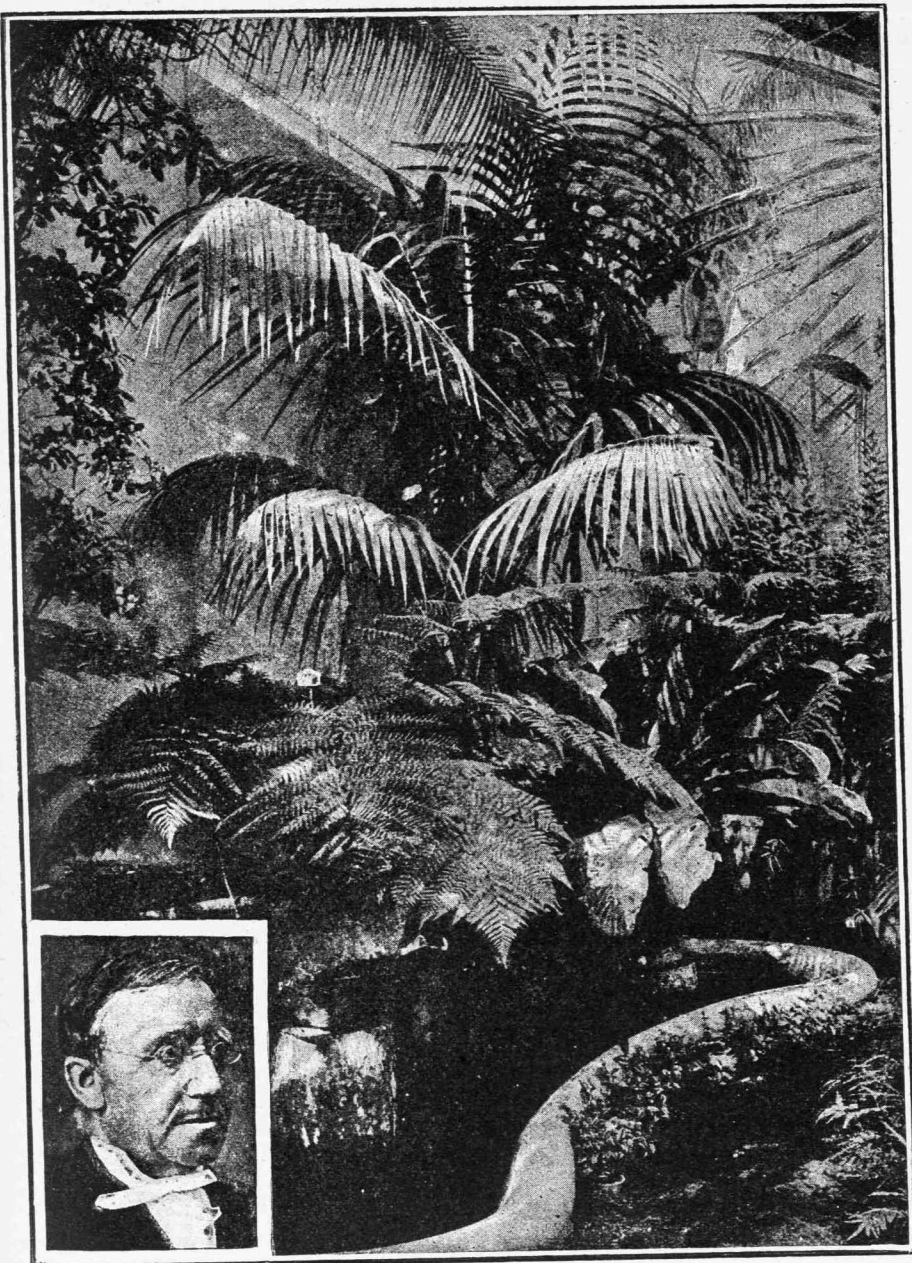

Α Πανεπιστήμια τῆς Δύσεως κατὰ τὰ τελευταία τῆς ληγούσης ἑκατονταετηρίδος ἔτη συμπληροῦσι κατὰ παράδοξον συγκυρίαν ἀθρόα νέαν ἑκατονταετηρίδα τοῦ μακροῦ καὶ ἐνδόξου βίου των. Ἡ Σκωτία, ἡ Γερμανία, ἡ Σουηδία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλβετία ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, οἰονεὶ ἐκ συνεννοήσεως, ἑορτάζουσι τὰς γενεθλίους ταύτας ἡμέρας καθ' ὅλως ἐπίσημον τρόπον· αἱ δὲ τελεταὶ αὐταὶ γίνονται ἀφορμὴ συνεντεύξεως τῶν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν τῶν κλεινῶν Πανεπιστημιακῶν κέντρων. Μετὰ τῶν ἐγκρίτων σοφῶν ἑορτάζουσι καὶ οἱ φοιτηταί, οἱ νεοσύλλεκτοι οὔτοι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, οὐ μικρὸν διὰ τῆς ζωηρᾶς αὐτῶν παρουσίας συμβάλλοντες πρὸς μείζονα λαμπρότητα τῶν ἀκαδημικῶν τούτων ὀμηγύρων. Ἐκ δὲ τῆς συναντήσεως ταύτης τῆς δόξης πρὸς τὴν ἐλπίδα, τῶν νέων δηλ. πρὸς τοὺς γέροντας, τῶν ἀμὲς ποτ' ἡμῆς πρὸς τοὺς ἀμὲς δὲ γ' ἔσσεύ-

μεσθα, πλείστον δι' ἀμοτέρους προσγίνεται ὄφελος.

Εἶνε ἐπιβάλλουσα ἡ συνάντησις αὕτη, γινομένη ὑπὸ γεγηρακυίας στέγης καὶ ἐν μέσῳ τοίχων πεπαλαιωμένων, εἶνε ἱερὰ γινομένη ἐντὸς ἀρχαίων Πανεπιστημίων, ἀρχαίων βωμῶν, ἀρχαίας ἐπιστημονικῆς εὐκλείας. Δυστυχῶς τὰ ἀρχαία ταῦτα μνημεῖα ἐξαφανίζονται κατὰ μικρὸν ὑπὸ τὴν σκαπάνην τοῦ οἰκοδόμου, ὅστις ἐπὶ τῶν ἐρείπιων τῶν Παλαιῶν Σχολῶν ἀνεγείρει νέας χαριστέρας τὴν ὄψιν, πλουσιωτέρας δὲ ὡς πρὸς τὰς ὕλικὰς ἀναπαύσεις, ἅς οἱ πάλαι διδάσκαλοι Σπαρτιατικῆς τινος ὑπερη-

✧ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ ΠΤΕΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΟΙΝΙΚΩΝ ✧
(Ἐν τῷ ἐν Montpellier βοτανικῷ κήπῳ τῷ ἀρχαιοτάτῳ τῶν τῆς Γαλλίας)

φάνιας κατεφρόνουν ἴσως πέρα τοῦ δέοντος. Τὸ ἐφ' ἡμῖν πρὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου καὶ τῶν ὑλικῶν ἀναπαύσεων τῶν νέων οἰκοδομῶν προκρίνομεν τὴν αὐστηρότητα καὶ τὸ κλέος τῶν παλαιῶν. Εἶνε σχεδὸν ἐγκλημα ἡ καταστροφή ἰδρυμάτων τοιούτων· τὰ περιβάλλει τοσαύτη δόξα, ὥστε τὰ ἔθνη ὀφείλου νὰ συντηρῶσιν αὐτὰ ὡς ἱερὰ καὶ πατριωτικὰ μνημεῖα.

Πολὺς πολλακίς ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν διδασκάλων ἐπὶ τοὺς μαθητάς· τὸνναντίον ἐλάχιστος ἢ μᾶλλον οὐδεὶς ποτε ἐγένετο ἴσως περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν μαθητῶν ἐπὶ τοὺς διδασκάλους· καὶ ὅμως ἡ ἐπίδρασις αὕτη τυγχάνει ἀληθῆς ὡς ἡ πρώτη, ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμος ὅσον ἐκείνη. Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὁ μαθητὴς ἦτο οἰονεὶ ὀφειλέτης, ὁ δὲ διδάσκαλος πιστωτὴς τρόπον τινὰ Ῥωμαῖος. Ἐκτοτε ἤλλαξαν τὰ σχολικὰ ἤθη· αἱ δὲ σχέσεις, αἰτινες ἰδρῦθησαν ἀπὸ τινος μεταξὺ φοιτητῶν καὶ καθηγητῶν, εἶνε ἐγκάρδιοι. Οἱ μαθηταὶ ὑπέικουσι ἀσμενοὶ τοῖς διδασκάλοις, οὗτοι δὲ προσδέχονται αὐτοὺς εὖνοι. Σήμερον ὄντως διαλέγονται μετ' ἀλλήλων φιλίως, χωρὶς οὐδὲως ἢ οικειότης αὕτη νὰ παραβλάπτῃ τὴν ἀναγκαῖαν εὐλάβειαν, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἐλαττώνη τὸ σέβας, ὅπερ οἱ νεήλυδες ὀφείλουσι πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους.

Ἀπὸ τινων ἐτῶν τὰ ἔθνη ἀπέκτησαν τὴν συνήθειαν ἐκτὸς τῶν ἐνδόξων γεγονότων τῆς ἱστορίας τῶν νὰ πανηγυρίζωσι τὴν ἴδρυσιν τῶν μεγάλων αὐτῶν Σχολείων, λίαν δικαίως. Νίκη κτηθεῖσα, ἐπαρχία ἀλοῦσα θὰ ἤρκει νὰ δώσῃ τῇ Ἰταλίᾳ, τῇ Γαλλίᾳ, τῇ Γερμανίᾳ τὴν μεγίστην θέσιν, ἣν κατεῖχον κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ;

Αἱ ἡμέραι τῆς 22, 23, 24, 25 Μαΐου 1890 θὰ μείνωσιν ἀνεξίτηλοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Languedoc. Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Montpellier ἤγειν ἑορτὰς ἐπὶ τῇ ἕκτῃ ἑκατονταετηρίδι αὐτοῦ. Αἱ σιδηροδρομικαὶ ἀμαξοστοιχίαι εἶχον κομίσει πανοικεῖ τὰ πέριξ χωρία καὶ τὰς κώμας τὰς ἐντὸς ἀκτίνος εἴκοσι σταδίων κειμένας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως τοῦ Montpellier εἶχε τοῦλάχιστον διπλασιασθῆ. Αἱ ὁδοί, οἱ ἐξώστα καὶ τὰ παράθυρα ἐκοσμῶντο δι' ἀνθέων, ταπήτων καὶ σημαίων. Στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα παρετάσσοντο ἐκατέρωθεν τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν, ἐπὶ δὲ τῶν πεζοδρομίων ἐκινεῖτο πλῆθος ἄπειρον, δυσχερῶς ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας συνεχόμενον, συνοψούμενον δὲ ἀπαύστως, ἵνα ἴδῃ καλλίτερον τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, τὴν πομπὴν τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν, τῶν πρώτων ὑπὸ τοὺς ποικίλους αὐτῶν μαχνύδας, τῶν δευτέρων μὲ τὰ ἰδιόρρυθμα αὐτῶν καλύμματα καὶ τέλος τὰς ἀντιπροσωπείας τῶν ξένων Πανεπιστημίων, ἃς ἀπήρτιζον διδασκαλοὶ περιώνυμοι καὶ θεωρίαι φοιτητῶν νέων. Τὸ πλῆθος ἐξερρήγγυτο εἰς ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίας, εἰς παρατεταμένας ζητωκραυγὰς. Μόνοι οἱ μεσημβρινοὶ λαοὶ δύνανται νὰ δίδωσιν εἰς τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς, ὧν ἡ πομπὴ πανταχοῦ ἀλλαγῆ γίνεται· πῶς μονότονος, τὴν διακοσμητικὴν πολυτέλειαν, τὸν εὐθυμον θόρυβον καὶ τὸν ἄφθονον τῶν χρωμάτων πλοῦτον.

Αἱ ἑορταὶ τοῦ Montpellier ἦσαν ὡραῖαι καὶ οὕτω μεσταὶ γεγονότων παντοίων, ὥστε τὸ σύνολον, ἐν ᾧ πειρῶμαι ν' ἀναπαραστήσω αὐτὸ ἐν τῇ διανοίᾳ μου, μοὶ ἐπιφαίνεται ὡς παμμεγέθους εἰκὼν, ἐν ἣ ὁμάδες λαοῦ αἱ μὲν προβαίνουσαι ἐν τάξει πομπῆς, αἱ δὲ κατὰ ζωηροῦς ὁμίλους συναγειρόμεναι περὶ ἀνάκτορα, περὶ κρήνας, περὶ ναοὺς καὶ περὶ ἀνδριάντας ὑπὸ τὸν μέγαν ἥλιον καὶ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν μετ' ἐκτάκτου λαμπρότητος χρωμάτων, χρωμάτων εἰς τὰ παράθυρα, ἀφ' ὧν ἐκρέμαντο τάπητες καὶ ἀνθέων περιπλοκαί, χρωμάτων ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ κεφαλῶν μαθητῶν καὶ καθηγητῶν, ἐπὶ τῶν προσώπων τέλος, ἅτινα παρίστων πᾶσαν τὴν κλίμακα τῶν ἀποχρώσεων τῆς Ἀριανῆς φυλῆς ἀπὸ τῆς λευκότητος τῶν βορείων μέχρι τοῦ ὡσεὶ ἐπιχρύσου μελαγχροῖνου τῶν κατοίκων τῆς Μεσογείου.

Ὅτι ἰδίᾳ ἐξέπληττε ζωηρότερον ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ εἰκόνι ἦτο ἡ μακρὰ θεωρία τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν, προβαίνουσα κατὰ θαυμασίαν τάξιν μὲ λάβαρον ἀναπεπταμένον ἐν περιβολαῖς πολυχρόις καὶ μεσαιωνικαῖς, ὀδηγουμένη ὑπὸ δύο ἀνδρῶν, τοῦ μὲν πολιοῦ γέροντος, τοῦ δὲ νεανίου, τοῦ Πρυτάνεως δηλ. καὶ τοῦ Προέδρου τῶν σπουδαστῶν. Ἡ θεωρία αὕτη ἐφαίνετο ὡς οὐράνιον τόξον νέου ἀκαδημαϊκοῦ ὀρίζοντος, χρόνων Πανεπιστημιακῶν νέων· τοῦ λοιποῦ οἱ καθηγηταὶ θὰ ὦσιν οὐχὶ δίκασταὶ ὡς τέως, ἀλλὰ σύντροφοὶ τῶν φοιτητῶν καὶ συσπουδασταὶ.

Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Montpellier δὲν ἐγένετο κέντρον σπουδῶν, ἐστία φώτων, μόνον διὰ τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν. Διέχρυσεν ἕξω τῆς Γαλλίας τὴν φήμην τοῦ ἔθνους τούτου. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Ἑλβετία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία ἔπεμπον ἐκεῖσε ἐπὶ πέντε αἰῶνας ὀλοκλήρους παροικίας σπουδαστῶν, ἵνα διδασθῶσι τὴν ἱατρικὴν καὶ τὸ δίκαιον. Οἱ νέοι οὗτοι περαίνοντες τὰς σπουδὰς καὶ ἐπιτυγχάνοντες τῶν πρὸς οὓς ὠρμῶντο ἀκαδημαϊκῶν τίτλων, ὑπέστρεφον οἰκαδὲ θλιβεροί, μὲ τὴν καρδίαν πονοῦσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑγροὺς κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ ἐκ Bâle Félix Platter, ἀναλογιζόμενοι, ὅτι δὲν θὰ ἐπανέβλεπον τὸ πεφιλημένον Montpellier.

Οἱ Γάλλοι ἐγίνωσκον ἔκπαλαι νὰ περιποιῶσι τῇ χώρᾳ αὐτῶν φίλους καὶ θαυμαστάς. Εἴλικνον εἰς τὴν ἐαυτῶν πατρίδα τοὺς λαοὺς διὰ τοῦ θεληγήτρου τῆς ἐπιστήμης, ὑπέτασσαν δ' ἔπειτα καὶ ἀφωσίον αὐτοὺς τῇ Γαλλίᾳ διὰ τῆς χάριτος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς γοητείας τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, ὅπερ εἶνε κατὰκτῆσις ἐντιμότερα καὶ βεβαιότερα τῆς κατακτῆσεως τῆς τελουμένης διὰ τῆς βίας.

Ἐκ πάντων τῶν Γαλλικῶν Πανεπιστημίων τὸ τοῦ Montpellier ἦτο τὸ μάλιστα ἀνεωγμένον εἰς τὴν ξενικὴν ἐπίδρασιν. Ὡς ἐκ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῶν σχέσεων, ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς χώρας, ἐν ἣ κηξήθη, μετέχει τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀνατολῆς καὶ πάντων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων. Ὡστε τὸ νὰ ὑπομνήσῃ τις τὸ παρελθὸν τοῦ Πανε-

πιστημίου τούτου εἶνε ταῦτον τῷ δεῖξαι τὸ γενναῖον καὶ ξένιον τοῦ ἔθνικοῦ τῆς Γαλλίας ὀρμεμφύτου, ἀμα δὲ εἰπεῖν διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὅπως ἡ διάμειψις τῶν ιδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων μεταξύ τῶν λαῶν γίνεται ὠφέλιμος καὶ τελεσφόρος πρὸς τὸ κοινὸν ἔργον τοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ ἀναμνήσεις τῆς πόλεως τοῦ Montpellier εἶνε ἀναμνήσεις οὕτως εἰπεῖν παγκόσμιαι, ἐν αἷς συγκιρνᾶται ἡ πατριωτικὴ τῶν Γάλλων

✱ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ✱

εὐλάβεια πρὸς τὸ γόνιμον καὶ εὐγενὲς αἶσθημα ἀμοιβαιότητος καὶ ἀλληλεγγύης εὐρέως ἀνθρωπιστικῆς.

Ὁ πρόγονος ὃν ἐχαιρετίζομεν ἐν Montpellier Γάλλοι καὶ ξένοι ἦτο, ὡς ἔλεγεν ἐν εὐγλώττῳ προσλαλιᾷ ὁ καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας Lavissee, ἡ Μεσόγειος. Ἡ Μεσόγειος ἔφερε πάλαι ποτὲ πολεμικὰ σκῆση μὲ κώπας καὶ μὲ ἰστία, φέρει δὲ σήμερον ἀτμοκίνητα θωρηκτά. Ἐφερον ὅμως ἐπίσης καὶ φέρει ἔτι καὶ νῦν ιδέας καὶ αἰσθήματα, ἅτινα ἐβλάστησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς Μεσημβρίας, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως. Ἐγένετο μέγας προξενητὴς καὶ μεσίτης, συμφιλιωτὴς μέγας.

Τὴν ἀνατολικὴν ἀρχαιότητα, τὴν ἀρχαιότητα τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν, τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ Κοράνιον ἢ Μεσόγειος ἀνέμιξε ταῦτα πάντα ἐν τῇ κυανῇ αὐτῆς λεκάνῃ, ἵνα παραγάγῃ πολιτισμὸν, τὸν ἀρχαιότατον ἅμα καὶ σεβαστότατον τῶν ἐν ἐνεργείᾳ πολιτισμῶν, καίτοι ἀείποτε νέον, διότι ἀνέθορον ἐκ τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Montpellier ἦτο ἡ ἑορτὴ ὄντως τῆς Μεσογείου.

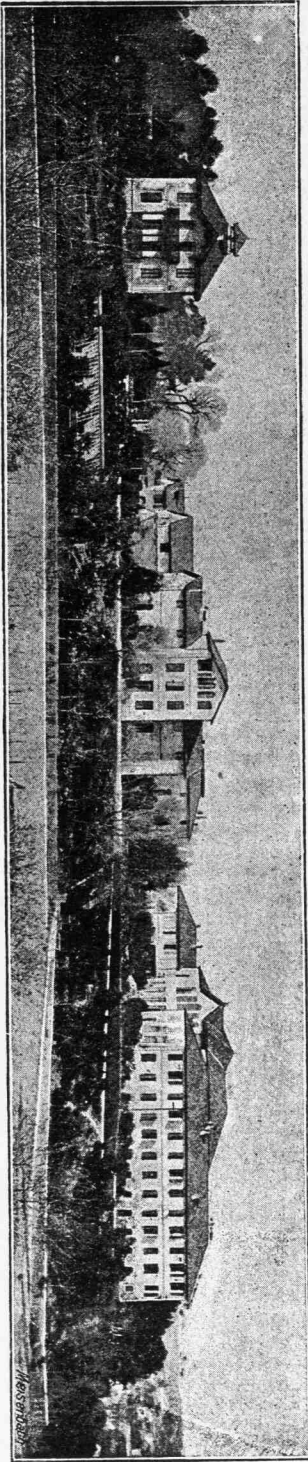

ΤΡΕΙΣ ὅλους μῆνας πρότερον οἱ φοιτηταὶ τῆς πόλεως τοῦ Montpellier ἐκάλουν τὴν σπουδάζουσαν τῶν Ἑλλήνων νεότητα εἰς τὰς ἑορτάς τοῦ ἀρχαιοτάτου αὐτῶν Πανεπιστημίου. Ἐν ταυτῷ ὁ ἐν Παρισίῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος Κοσ Δηλιγιάννης ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Πρυτανείαν τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου παροτρύνων αὐτήν, ἵνα διευκολύνη τὴν ἀποστολὴν ἀντιπροσωπείας ἐκ φοιτητῶν. Αἱ δ' ἑφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν ἀνέγραφον πᾶσαι πρόσκλησιν πρὸς τοὺς φοιτητάς, ἵνα συνέλθωσι καὶ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Παρῆλθον ἔκτοτε πολλαὶ ἑβδομάδες, πλειότεραι δὲ ἡμέραι, χωρὶς ἄλλος περὶ τούτου νὰ γίνῃ λόγος. Ἐκ δὲ τῆς σιωπῆς ταύτης εἰκάζετο μετὰ βεβαιότητος ὅτι οἱ Ἕλληνες φοιτηταὶ ὡς κατὰ τὰς ἑορτάς τῆς Σορβόννης θὰ διέπρεπον διὰ τῆς ἀπουσίας αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς ἑορτάς τοῦ Montpellier.

Ἐν Ἑλλάδι δυστυχῶς δὲν ἐκτίθη ἔτι συνείδησις τοῦ ὅτι ἀνελάβομεν τὰς πνευματικὰς μας δυνάμεις. Δὲν ἐνοήθη ἀκόμη, ὡς φαίνεται, ἡ ὑποχρέωσις τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου νὰ ἐκδηλοῖ τὴν ὑπαρξίν του εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Ὑπὸ δὲ πολιτικὴν ἔποψιν ἀποβαίνει μάλιστα ἀναγκαῖον, ἵνα οἱ Ἕλληνες μετέχωσι πάσης πνευματικῆς δηλώσεως, εἰς ἣν καλοῦνται παρὰ τῶν ξένων.

Ἐὰν ἡ ἀπουσία τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν ἀπὸ τῶν Γαλλικῶν ἑορτῶν ἦτο κατακριτέα, ἡ τῶν σπουδάζοντων ἐν ταῖς Γαλλικαῖς Σχολαῖς θὰ ἦτο ὀλιγώτερον συγγνωστή, ἐὰν καὶ αὐτοὶ ἀπέιχον τῶν ἑορτῶν τούτων.

Ἡ φιλοξενία, ἧς ἐτύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἡ μάθησις, ἣν ἤντλουν ἐν ταῖς Σχολαῖσις τῆς, ὑπερρέου αὐτοὺς νὰ μετᾶσχωσι τῶν

Πανεπιστημιακῶν αὐτῆς ἑορτῶν. Ἡ πολιτικὴ ἄλλως τότε τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπηλλοτριούτο ὁσημέραι τὴν φιλίαν τῶν Γάλλων, ἡ δὲ Βασιλεία ἤγγιζεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Γερμανικὸν οἶκον. Διατί νὰ συντελοῦν καὶ οἱ σπουδασταί, οἱ ἐκπροσωποῦντες τὸ γνήσιον Ἑλληνικὸν φρόνημα, πρὸς ἐπίτασιν τῆς ψυχρότητος, ἥτις χαρακτηρίζει τανῦν τὰς Ἑλληνο-Γαλλικὰς σχέσεις.

Ἐκτὸς τῶν πολλῶν λόγων, οἵτινες ἐστρατεύοντο ὑπὲρ τῆς παρουσίας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Montpellier, ὑπῆρχε καὶ ἄλλος τις, οὗτος οὐχὶ ὁ ἐλάχιστος, ὅτι δηλ. ὁ Κοραῆς ἐκεῖ ἐποίησατο τὰς σπουδὰς. Ὡς πάντες οἱ λαοὶ ὑπερηφανεύονται διὰ τοὺς μεγάλους ἄνδρας αὐτῶν, καὶ οἱ Ἕλληνες εὐκαιρίας παρισταμένης ὤφειλον νὰ μὴ ἀμελῶσι νὰ ὑπομιμνήσκωσι τοὺς ἄλλους ὅτι καὶ ἡ νέα Ἑλλὰς παρήγαγε μεγάλους πολίτας. Πῶς δὲ θὰ ἐλέγετο τοῦτο κάλλιον ἢ προσφερομένης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Montpellier τῆς ἀναγλύφου τοῦ Κοραῆ προτομῆς; Δύο Ἕλληνες καλλιτέχναι, ὁ γλύπτης κ. Σῶχος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων κ. Γέλβερτ, ἀμφοτέρω προσηνεγκον προθύμως τὴν τῆς τέχνης αὐτῶν συνδρομὴν.

Τὸ ἀνάγλυφον ἔγεινε τέλος ἔτοιμον· ἀπέμεινε ἤδη νὰ προσενεχθῇ. Ἐπρεπε νὰ πεμφθῇ ταχυδρομικῶς; Ἡ ταχυδρομικὴ ἀποστολὴ δὲν ἦτο ἡ καταλληλοτέρα. Καὶ ὁ πρεσβευτὴς κ. Δεληγιάννης καὶ ὁ κ. Lavissee, ὁ περιύστατος τῆς Ἱστορίας καθηγητῆς, συνέστησαν ἵνα τὸ δῶρον κομισθῇ ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν. Πολλοὶ φοιτηταὶ ἐπεθύμουν νὰ δεχθῶσι τὴν ἀποστολήν, ἀλλ' ἐκωλύοντο ὑπὸ τῆς ἀνωτέρας βίας, ἥτις πιέζει σχεδὸν πάντοτε τοῦ σπουδαστοῦ τὸ ἰσχνὸν βάλαντιον. Ἀπεφασίσαμεν τότε τρεῖς νὰ ὑπομείνωμεν ἐξ ἰδίων τὴν δαπάνην τοῦ

ταξειδίου μετὰ τοῦ ἱατροῦ Σ. Γεωργιάδου καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος Α. Γέλ-
 βερτ. Οἱ ἐν Παρισίοις Ἕλληνες σπουδασταὶ ἔδιδον ἡμῖν ἔγγραφον ἐντολῆν
 πρὸς κομιδὴν τοῦ δώρου καὶ ἀντιπροσωπεῖαν αὐτῶν κατὰ τὰς ἐορτάς.

† Ἐνταῦθα ὀφείλεται ἐν δάκρυ εἰς τὴν μνήμην τοῦ Σιδερίδου, ἐργα-
 σθέντος μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως. Ἐπρόκειτο καὶ αὐτός, ἀψηφῶν
 τὴν πτωχείαν του, νὰ συναπέλθῃ εἰς Montpellier, ἀλλὰ κατ' αὐτὴν
 τῆς ἀναχωρήσεως τὴν ἡμέραν ἔπεσεν αἰφνης νεκρός. Ἀνεβάλλομεν τὴν
 ἀναχώρησιν ἡμῶν ἐπὶ δύο ἡμέρας, ἵνα ἀποδώσωμεν αὐτῷ τὰς ὑστάτας
 τιμὰς. Δύο ἡμέρας βραδύτερον ἐρρίπτομεν ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ περιλημέ-
 νου συντρόφου ὀλίγον χῶμα, ἐσπογγίζομεν τοὺς ὑγροὺς ἡμῶν ὀφθαλ-
 μούς καὶ ἐτρεπόμεθα τὴν ἄγουσαν εἰς Montpellier.

Οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες σπουδασταὶ εἶχον ὀνομάσει ἐπιτροπεῖαν, κατασκευά-
 σει δὲ δαπάναις τῶν πλουσιῶν τῆς Μασσαλίας συμπολιτῶν πολυτελεῖ
 σημαίαν. Ἡ ἐπιτροπεῖα αὕτη ἠθέλησε νὰ γίνῃ ἐν μεθ' ἡμῶν καὶ παριστά-
 μεθα ἐν ταῖς τελεταῖς ἐν σώματι. Τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῶν ἐπιστήμων
 ἐορτῶν αἱ ξέναὶ ἀντιπροσωπεῖαι ἔμελλον νὰ προσφωνήσωσι διὰ τοῦ οἰκείου
 ἀρχηγοῦ ἐκάστη αὐτῶν. Ὁ κλῆρος ἔλαχεν ἐφ' ἡμᾶς.

Προσεφωνήσαμεν ὡς ἐξῆς :

« Πρὸ ὀλίγων μόλις μηνῶν παρείχετο ὑπὸ τῆς Σορβόννης μεγαλοπρεπὲς θέαμα.
 Ἐντὸς ἀχανοῦς αἰθούσης, μέσῳ μεγάλου βόμβου, ὁμοίου πρὸς βόμβον εὐθύμου μειο-
 σῶν σμήνους ἀνερχομένου ἀπὸ τῶν ἀμφιθεατρικῶν βάθρων, ἡ νεότης τῶν πεπολι-
 τισμένων ἐθνῶν ἔβλεπεν εἰσερχομένους ἐν ἐπιβαλλούσῃ πομπῇ τοὺς καθηγητὰς καὶ
 τοὺς ἄλλους ἄνδρας, οἵτινες ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, τῇ πολιτικῇ καὶ τοῖς γράμμασι ἤνεγκον
 μακρὰν τὴν φήμην τῆς ὑμετέρας χώρας. Θεωροῦντες αὐτοὺς μεγαλοπρεπεῖς ἐν ταῖς
 πολυχροῖς αὐτῶν τιβέννοις, ἐπελαμβάνομεν ὅτι ἐβλέπομεν Λευίτας μετακομιζοντας
 τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τῆς παλαιᾶς Σορβόννης εἰς τὴν νεάν
 αὐτῆς κιβωτόν. Ὡς δ' οἱ ἀρχαῖοι Γαλάται ἐπὶ τῇ θείᾳ τῶν Ῥωμαίων γερόντων ἐλέ-
 γομεν καθ' ἑαυτούς: Θεοὶ ἄρα νὰ εἶνε οἳτοι; Τὸ θέαμα τοῦτο, Κύριοι, ἐπαναλαμβάνε-
 ται σήμερον, διεγείρον τὰς αὐτὰς ἄς τότε ἰδέας. Ἐρχόμεθα δὲ χαίροντες, οἱ συμπα-
 τριῶταί μου καὶ ἐγώ, ἵνα ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος χαίροισωμεν τοὺς
 σπουδαστὰς τοῦ Montpellier κατὰ τὴν χαρομόσνον ἡμέραν τῆς ἑκτῆς ἑκατονταε-
 τηρίδος τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν Πανεπιστημίου.

» Ἄλλοι ἄνδρες πολλῶ μᾶλλον ἐμοῦ εἰδήμονες ἄς εἴπωσι περὶ τῆς μακρᾶς ἐνκλείας
 τοῦ Πανεπιστημίου τούτου, ὅπερ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα τηλικούτων διέχεε φέγγος, ὥστε
 ἀπανταχόθεν συνέρρεον πρὸς αὐτὸ πολυάριθμοι σοφοὶ ξένοι. Ἀρκοῦμαι ἀπλῶς νὰ
 εἴπω ὅτι κατὰ τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα συντηροῦν ἔτι τὴν ἑαυτοῦ φήμην ἐξηκολούθει
 κρατοῦν ὑψηλὰ τὴν δόξα τῆς ἐπιστήμης, καταναγάζον δὲ τὴν Γαλίαν. Ἡ ἱατρικὴ ἰδίως
 Σχολὴ ἀπέβη διάσημος καὶ διὰ τῶν σοφῶν τῆς ἀνακαλύψεων καὶ διὰ τῶν τοιμηρῶν

θεωριῶν τῶν καθηγητῶν της. Ὁ Barthez, ὅστις λίαν εὐδοκίμως κατεῖχεν ἔδραν ἐνταῦθα ἐπὶ εἴκοσιν ὄλα ἔτη, δὲν ἦτο μόνον ὁ πρῶτος λατρός τοῦ XVIII αἰῶνος· παραδεχόμενος, ἵνα ἐξηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον, τὴν ὑπαρξίν ζωτικῆς αἰτίας ἀνεξαοτήτου τῆς ὕλης, ἐγένετο ἴσος πρὸς τοὺς μεγίστους τῶν φιλοσόφων. Ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Σχολῇ, ἐν ἣ ὁ Barthez ἐδίδασκεν, εἰς τῶν ἡμετέρων πατριωτῶν, εἰς Ἑλλήν, ἐφ' ᾧ καυχώμεθα καὶ οὐτινος κομιζόμεν τὴν ἀνάγλυφον προτομήν, ἦλθεν ἵνα παιδευθῇ καὶ κτήσῃται ἐπιστημονικοὺς τίλους.

»Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶνε ὁ Κοραῆς· ὁ Κοραῆς, Κύριοι, ὅστις κατέβαλε κόπους αὐτότους, ἵνα θεραπεύσῃ ἡμᾶς δηλητηριώδους δῆγματος, τοῦ δῆγματος τῆς δουλείας. Ὁ Κοραῆς, ὅστις πεποιδῶς ὅτι ἡ ἠθικὴ πάθησις εἶνε ὀλεθριωτέρα τῶν φυσικῶν νόσων καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν δεινοτάτων, αἰτινες ἀφαρπάζουσι τοὺς θνητούς, παρήτησε τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὴν λατρείαν καὶ μετ' οὐ πολλὸν ἀνεδείχθη ἐφ' ἀμίλλοις τῶν ἀρίστων ἐν ἐκείνοις, οἵτινες ὡς ἀντικείμενον τῶν μελετῶν αὐτῶν εἶχον ἐκλέξει τὰ ἔγγραφα μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἑλληνιστῶν εἰδαμῶν καὶ ἤρεμος Πατριάρχης τῶν σοφῶν τῆς νέας Ἑλλάδος, πανταχοῦ δὲ ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος, ἐγένετο διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν παρανέσεων ὁ εὐγλωττος ἀπόστολος τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαοτησίας ἀγῶνος, ἅμα δὲ ὁ ἀκάματος κῆρυξ τῶν ὑψηλῶν αἰσθημάτων, αἵτινα ἐνέπνεεν αὐτῷ ἡ καρδιά του, ἥτις ἔπαλλε μόνον ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης.

»Ἐκτοτε τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Montpellier οὐδέποτε ἐπαύσατο ἔχον Ἑλλήνας φοιτητάς, οἵτινες τυγχάνουσι οἱ πολυαριθμότατοι τῶν ξένων σπουδαστῶν, οὐδὲ φιλοξενεῖτε. Ἀλλὰ μὴ δύναται τις νὰ εὕρῃ συγγένειαν πνεύματος στενωτέραν μεταξὺ δύο ἐθνῶν, συγγένειαν μείζονα τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου; Μὴ δὲν ἀνεγνωρίσατε ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἀρχαίων ἡμῶν συγγραφέων τὸ ἀνθρωπιστικὸν πνεῦμα, ὅπερ ὑπερηφανεύεσθε ὀνομάζοντες Γαλλικὸν πνεῦμα; Τὸ Πανεπιστήμιον, ἐπεὶ ποτε ὁ διάσημος διδάσκαλός μου Lavisse, εὐρύνει τὸ πνεῦμα τῶν νέων διὰ τῆς γενικῆς μορφώσεως, ἣν προσδίδει, παρασκευάζει δὲ πρὸς τὰ διάφορα ἔργα τὰς διαφόρους διανοίας ἐκείνων, οἵτινες θὰ ἰθύνωσι τὰς τύχας τοῦ τόπου των. Ἀλλ' ἡ γενικὴ αὕτη ἀνάπτυξις τυγχάνει ἐν ταῦτῳ ἐθνικὴ ἀνάπτυξις. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὁ νεανίας διδάσκειται νὰ νοῆῃ τὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς του. Ἡμεῖς ἄρα οἱ πολυαριθμοὶ Ἑλλήνες, οἱ σύντροφοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς Γαλλικοῖς Πανεπιστημίοις, ἀφ' οὗ ἐν αὐτοῖς ποιούμεθα τὰς σπουδάς, διδασκόμενοι νὰ γινώσκωμεν τὸ πνεῦμα τῆς ἡμετέρας φυλῆς, ἀνευρίσκομεν ἐν αὐτῷ τὸ πνεῦμα τῆς ἡμετέρας, καὶ ἐπειδὴ οἱ αὐτοὶ νόμοι τῆς ἀνατροφῆς παρασκευάζουσιν ἡμᾶς, ἵνα ὄμεν πολῖται, ἀνευρίσκομεν ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς ἡμῶν αἰτινες εἶνε αἱ πατρίδες μας, Σεῖς μὲν τὴν Γαλλίαν ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἡμεῖς δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐν τῇ φιλοξενῷ Γαλλίᾳ.

»Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐσοταί, εἰς ἃς ἐκαλέσατε ἡμᾶς πάντας, ἐλκύνουσι παρ' ὑμῖν ἐκ πάντων τῶν σημείων τῆς γῆς καὶ συνενοῦσι πρὸς μέγα τῆς ἀνθρωπότητος ἀγαθόν, τὴν παιδευομένην τῶν ἐθνῶν νεότητα, ἥτις θ' ἀποκομίσῃ ἐντεῦθεν, ἐπανακάμπουσα εἰς τὰ ἴδια, γενναῖα ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης αἰσθήματα. Ὡ! ἐὰν τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἠδύνατο νὰ διατηρῶνται ἀεὶ ζωνεῖν—διότι βέβαια ἐκ τῆς φιλομαθοῦς αὐτῆς καὶ λαμπροῦς νεότητος θὰ στρατολογηθῶσι πολλοὶ βουλευταί, ὑπονομοί, σύμβουλοι καὶ τέλος δημοσιογράφοι φιλολογικῶν καὶ πολιτικῶν—καὶ ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν αὐτολεγομένην πολιτικὴν σοφίαν, ἥτις τοτὲ μὲν κραδαίνουσα τῆς Δικαιοσύνης τὸ ξίφος, τοτὲ δὲ ἀντὶ δικαίωματος προβάλλουσα τὸ δίκαιον τῆς ἰσχύος, ὑπηρετεῖ πάντοτε τοὺς ἰδιο-

τελείς ἑαυτῆς σκοποῦς, ἐξαφανίζει ἐκείνους, οἵτινες ἀνθίστανται κατ' αὐτῶν καὶ ἐγκαταλείπει ἐν ἀγωνίᾳ μακροῦ λαοῦς ἀνδρείους, διότι συμφέροι αὐτῇ ν' ἀνέχεται τοὺς δυνάστας, οἷς ὁμολογεῖ ὡς τοιοῦτους μόνον εἶναι, προσγενομένης αὐτῇ ζημίας τινὸς ἐλαχίστης, νομίση ὅτι ἐσήμανεν ἡ στιγμή ἵνα ἐπιδιώξῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὰ κρούφια αὐτῆς σχέδια.

Γάλλοι! Εἰς τῶν μεγάλων ἡμῶν συγγραφέων ἐν τῷ XVIII αἰῶνι, ὁ Montesquieu ἐξέθηκε τὰς κακίας, τὰς συμφνεῖς καὶ ἀχωρίστους ἀπὸ τῶν δεσποτικῶν ἐπικρατειῶν, καὶ περιέγραψε τὰς μωρίας, αἵτινες διαπράττονται παρ' ἔθνει, ὅπερ κατακρατεῖ ἔτι καὶ νῦν μέγα μέρος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Κατὰ τὴν παροῦσαν εἰσέτι στιγμήν ἡ πολιτικὴ σοφία ἀφνειὴ ὑπὸ τοὺς γαμφοῦς ὄνυχας τοῦ ἔθνους τούτου Ἑυρωπαϊκὴν χώραν, περιφημον ἐν τῇ ἀρχαιότητι διὰ τοὺς νόμους καὶ τὴν ναυτικὴν δύναμιν, τὴν νῆσον Κρήτην, ἧς τὰ πλοῖα ἐκάλυπτον ὀλόκληρον τὸ διάστημα, ὅπερ ὁ Ποσειδῶν ἀνοίγει εἰς τοὺς θαλασσοπόρους μέχρι τῶν Ἀσσυριακῶν ἀκτῶν, — περιφημον ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διὰ τὰ παθήματα ἅμα δὲ διὰ τὴν ἀνυπομονησίαν καὶ τὴν ἀθυμίαν μεθ' ἧς φέροι τὰς ἀλύσεις τῆς δεσποτείας. Εἶνε ἴσως εὐκόλον νὰ θριαμβεύσῃ τις κατὰ τῶν δυνάμεών της, εἶνε λίαν δύσκολον νὰ θριαμβεύσῃ τις κατὰ τῆς ἀνδρείας της καὶ τοῦ ἔρωτός της πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Πάντα τὰ ἔθνη ὀφείλουσι νὰ συμπιάσχωσι διὰ τὰ δεινὰ αὐτῆς, πρὸ πάντων ὅμως οἱ Γάλλοι, ὧν ὁ εὐγενὴς καὶ γενναῖος λαὸς συνεκινήθη ἀείποτε καὶ προσέδραμεν ἐν τοῖς πρώτοις εἰς τὰ παρόντα τῶν καταθλιβομένων, τῶν δυναστευμένων τοὺς στεναγμοὺς.

»Τὸ πᾶν συντρέχει, ἵνα κρατῆν καὶ ἐνισχύῃ παρ' ὑμῖν τοὺς τίτλους τούτους, τίτλους ἀληθοῦς εὐγενείας, ὡς καὶ τὴν φήμην, ἧς ἀπολαύετε, φήμην μεγάλου λαοῦ. Καὶ δικαίως, διότι ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις πρῶτοι ἀνεκηρύξατε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου. Κατηδαφίσατε τὰ προχώματα τῆς αὐθαιρεσίας καὶ κατεργήσατε τῆς δεσποτείας τὰ φοβερὰ προπύργια. Ἐδώκατε μαθήματα εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ ἠναγκάσατε βίᾳ τὴν ἀριστοκρατίαν ὑμῶν ἵνα νοήσῃ, ὅτι ὄφειλε νὰ ᾔ μάλιστα λαὸς καὶ ὅτι ὅσο μᾶλλον ἐγγίζει πρὸς τὴν Δημοκρατίαν τοσοῦτο μᾶλλον θὰ εἶνε τελειότερα. Ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία διέχουσεν ἀφειδῶς τὴν παιδείαν καὶ ἡ μάθησις τυγχάνει ἀκίνδυνος παρ' αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς σωτήριος. Αἱ ἀρεταί, ἃς εὐρίσκει τις παρ' αὐτῇ, δὲν εἶνε δὲ εὐάριθμοι—ἐπιδιώκουσιν οὐχ ἥτιον τὴν τοῦ πλησίον ἀξιοπρέπειαν καὶ εὐδαιμονίαν, ἢ τὴν ἰδίαν, ἐγκνείται δὲ οὐχὶ ἐν τῷ ἀπομονοῦν ἀλλ' ἐν τῷ συνασπίζεσθαι καὶ ἐν τῷ χαίρειν ἕκαστον ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ἐκάστου πολίτου ὡς ἐπὶ ἰδίῳ θριάμβῳ. Ἡ Γαλλία διαμένει πιστὴ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἣν ἀνεκήρυξε πρὸ ἑκατὸν ἔτων περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Δὲν ἀρκεῖται δὲ ἐν μόνῃ τῇ θεωρίᾳ. Ὁ παρῶν αἰὼν εἶδε νέον φαινόμενον, τὴν γέννησιν τῶν ἐθνῶν, ἅτινα διὰ τῆς ἰσχυροῦς θελήσεως πρὸς τὸ εἶναι ἐκτήσαντο τὴν πολιτικὴν ὑπαρξιν. Τὰ ἔθνη ταῦτα ἔτυχον πάντα τῆς ἀρωγῆς τῆς χώρας ὑμῶν. Ἐν τῇ κοιτίδι τῆς Ἑλλάδος, τῆς Βελγικῆς καὶ τῆς Ἰταλίας, ὡς ποτε ἐν τῇ κοιτίδι τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἡ Γαλλία ὑπάρχει. Πανταχοῦ ὅπου ἡ ἀνεξαρτησία δὲν ἐκτίθη, πανταχοῦ ὅπου ἀπειλεῖται, στρέφουσι τὸ ὄμμα πρὸς τὴν Γαλλίαν. Ζήτω ἡ Γαλλία. Ζήτω ἡ Δημοκρατία. Ζήτω ἡ ἐλευθερία.»

Δύο ἡμέρας ὕστερον ὁ κ. Chancel, Πρύτανις τοῦ ἐν Montpellier Πανεπιστημίου, ἐδέχετο τοὺς κομιστὰς τῆς ἀναγλύφου προτομῆς τοῦ

Κοραή εις ἀκρόασιν. Ἡ ὑποδοχὴ ἦτο φιλικωτάτη, ἐγκάρδιος. Προσηνέγχομεν τῷ κ. Πρυτάνει τὸ δῶρον μετὰ τοῦ ἀκολουθίου ἐγγράφου.

Κύριε Πρύτασι,

«Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Montpellier, οὗτινος ἠγγείσατε, κατέλεγεν ἐν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1782 μέχρι τοῦ 1788 τέκνον τῆς Χίου, ἦν οὗτος κατέλιπε κατατου-

* ΒΟΤΑΝΙΚΟΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ *
(Παράρτημα τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς)

χόμενος ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ὑπὸ βιαίου μίσους ἐναντίον τῶν Τούρκων, οὗτινες κατέθλιβον τὴν πατρίδα του.

» Ἐν Montpellier ἐτελείωσε τὴν σπουδὴν τῆς ἰατρικῆς, περὶ τοῦ ὁποῖου λέγει ὁ ἴδιος. «Ἡ πρόθεσίς μου δὲν ἦτο νὰ γίνω ἰατρός, ἀλλ' ἀπέβλεπον ἢ νὰ κερδήσω χρόνον, ἵνα μὴ βλέπω τοὺς Τούρκους, ἢ ἂν ἤμην τέλος ἠρρακασμένος νὰ τοὺς ἴδω, νὰ ζήσω ἐν μέσῳ αὐτῶν ὡς ἰατρός, διότι

✱ Ἡ ΠΡΟΣΟΨΙΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ✱

τὸ ἄγριον τοῦτο ἔθνος εἶνε ἠρρακασμένον νὰ ὑποκρίνηται πρὸς μόνους τοὺς ἰατροὺς ποιᾶν τινα γλυκύτερα.»

Ἐν Montpellier ὦν ἔμαθε τὴν χαλεπὴν ἀγγελίαν τοῦ θανάτου τῶν γονέων αὐτοῦ· καὶ τότε αἱ ἀνησυχίαι αὐτοῦ περὶ ἐπιστροφῆς οἴκαδε ἠλατιώθησαν, διελύθησαν δὲ τελείως, ὅτε κατὰ τὴν πολιτικὴν ἐπανάστασιν τῆς Γαλλίας ἀπεφάσισε νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τοῦ ἐπιμανῶς φιλοῦντος τὴν ἀνεξαρτησίαν. Πεισθεὶς δὲ δι' ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς παιδείας παρὰ τῷ γαλλικῷ λαῷ εἶχε παραι-

γάγει τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας, ἐγκατέλειπεν ἅμα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐνασχόλησιν, μὴ σκεπτόμενος πλέον ἢ τὴν πραγματοποιίησιν τὸν πόθον, ὃν ἔτρεφεν ἀπὸ μακροῦ καὶ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν συμπατριωτῶν του διὰ τῶν συγγραφῶν του καὶ διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀρχαίων ἡμῶν συγγραφέων, προτασομένων μακρῶν προλόγων εἰς λαϊκὴν γλῶσσαν χάριν τοῦ λαοῦ. Ἐξετέλεσε δὲ πάσας τὰς ἐργασίας ταύτας ἐν Παρισίῳ, ὅπου κατόκησε μέχρι τέλους τῶν ἡμερῶν του. Ἀπέλανε μεγάλης ὑπολήψεως ἐν Γαλλίᾳ, ἣν ὑπερέτησεν ἐπὶ Ναπολέοντος, ἰδίως ἐκγαλλίζων κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἀνδρὸς τούτου τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων τὴν γεωγραφίαν τοῦ Στράβωνος, εἶχε συνεργάτας τὸν La Porte-du-Theil καὶ τὸν γεωγράφον Gosselin διὰ τὸ μέρος τῶν γεωγραφικῶν παρατηρήσεων καὶ ἀμφιφθεῖς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως δι' ἐπιδόματος ἰσοβίου ἐκ 2,000 ἐτησίου δραχμῶν.

Διὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ πλείστοι τῶν διαπρεπῶν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ ἐξενίζοντο, δὲν εἶχε ζητήσει ποτὲ νὰ ἐκλεχθῇ μέλος τῆς Ἀκαδημίας. Καὶ ἐπὶ ταῖς προτροπαῖς αὐτῶν δι' ἐπιστολῆς του ἐνεγράφη ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὑποψηφίων. Ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ὅτι ὄφειλεν εἶ νὰ ἐπισκεφθῇ προσωπικῶς ἑκαστον τῶν ἐκλεκτόρων, καὶ δὲν ἐξετέλεσε τὴν διατύπωσιν. Διὸ οὐδὲ ἐγένετο Ἀκαδημαϊκός. Διηγῆθημεν τὸ εὐτύχημα τοῦτο, ὅπως τὸ ὀνομάζει ὁ ἴδιος, τῆς ὑπάρξεώς του διὰ δύο λόγους, οἵτινες ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ μὴ τὸ παρασιωπήσῃ, διότι ἐφοβεῖτο μήπως ἀν' ἐπικρατεῖ τοῦτο, οἱ φίλοι του ἤθελον θεωρήσῃ αὐτὸν ἀλαζόνα, οἱ δ' ἐχθροὶ του ἤθελον τὸν θεωρήσῃ ἀνάξιον, καὶ ἔλεγε: « Ἀποστρέφονται τὴν ἀλαζονεῖαν καὶ διηγούμενοι καὶ ἡμεῖς τὸ πολὺ μὴ κριθῶ ἀνάξιος. » Πρέπει νὰ τὸν πιστεύσωμεν καὶ διηγούμενοι καὶ ἡμεῖς τὸ γεγονός τοῦτο τοῦ βίου του, νομίζομεν ὅτι ἐκτελοῦμεν μίαν τῶν ἐπιθυμιῶν του.

Ὁ Κοραῆς εἶνε δόξα διὰ τὴν πατρίδα μας. Εἶνε εἰς τῶν πρώτων τῆς ἀνεξαρτησίας μας ἐργατῶν. Ἄνδρες ἔνδοξοι τῆς Γαλλίας εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξετίμησαν τὴν ἀξίαν του. Ἠγάπησε τὴν Γαλλίαν ὅσον καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τόπον. Συνέταξεν ὁ ἴδιος τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἐπιταφίου αὐτοῦ ἣτις εἶνε ἡ τελευταία θέλησις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀδαμάντιος Κοραῆς Χῖος, ὑπὸ ξένην μὲν, ἴσα δὲ τῇ φύσασί με Ἑλλάδι πεφιλημένην γῆν τῶν Παρισίων κεῖμαι.

Ἡ Ἑλληνικὴ νεότης ἢ σπουδάζουσα ἐν Παρισίῳ τὸν θεωρεῖ ὡς τὸν ἔνδοξον αὐτῆς κοσμήτορα, ἢ δὲ ἐν Montpellier ὑπερηφανεύεται ὅτι σπουδάζει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ὅπου ὁ Κοραῆς ἐπούδασεν.

Πολλοὶ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν ἐν Παρισίῳ ἔκτε τῶν κατεχόντων ὑπάτας διπλωματικὰς θέσεις καὶ ἐξ ἐκεῖνων, εἰς οὗς ὁ πλοῦτος παρέχει τὰ μέσα νὰ ὑπηρετῶσι τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα, προσεχώρησαν εἰς τὰς ἐνχὰς τῆς παιδευομένης νεότητος, τὰς ὁποίας ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, κύριε Πρῶτανι, σκοπεῖ νὰ ἐκφράσῃ.

Σὰς προσφέρομεν τὴν προτομὴν τοῦ Κοραῆ γηγλυμμένην ὑφ' ἐνὸς τῶν καλλιτεχνῶν μας, τοῦ κ. Σώχου.

Θὰ εἴμεθα δὲ εὐτυχεῖς καὶ υπερήφανοι, ἂν ἡ προτομὴ αὕτη ἤξιούτο θέσεώς τινας ἐν τινι τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, ἐν αἷς ὁ Κοραῆς εἰργάζετο κατὰ τὴν νεότητά του.»

Ὡς πρὸς τὴν παράκλησιν ἡμῶν ἵνα θέσῃ τὴν προτομὴν ἐν τινι τῶν βιβλιοθηκῶν, εἰς ἃς ὁ αἰοιδίμος Κοραῆς σπουδαστής ὢν ἐφοῖτα, ὁ Κ^{ος}

Πρύτανις προσέφερεν ἡμῖν πλέον τοῦ ζητουμένου, βεβαιῶν ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Κοραῆ ἤθελεν ἀναρτηθῆ εἰς τιμητικὴν θέσιν (place d'honneur) ἐν τῇ μεγάλῃ αἴθουσῃ τοῦ Πανεπιστημίου. Ὅτε ἠγέρθημεν ἵνα ἀναχωρήσωμεν, ἔδωκεν ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν μετάλλιον, ἀριστοτεχνηθὲν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν Ὁραίων Τεχνῶν ἐν Παρισίῳ.

✱ ANAMNHΣΤΙΚΟΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ✱

Ἐνταῦθα θὰ ὀμιλήσωμεν καὶ περὶ ἄλλης τινὸς τελετῆς ἀνεπίσημου ταύτης καὶ οἰονεὶ ἰδιωτικῆς. Ἐν τινι τῶν αἰθουσῶν τοῦ καλλίστου τῶν κερφείων τῆς πόλεως οἱ Ἕλληνες σπουδασταὶ συνηθροίζοντο ἵνα ὑποδεχθῶσι τὸν Ἕλληνα Πρύτανιν, ὅστις φιλοφρόνως εἶχε δεχθῆ τὴν πρόσκλησιν ταύτην. Θὰ ἦτο ἴσως ἐκ τῶν σπανίων περιστάσεων, καθ' ἃς Πρύτανις Ἕλλην συνδιελέχθη τόσον οἰκείως μετὰ φοιτητῶν. Μὴ θορυβήσῃ δὲ τοῦτο τοὺς προκατόχους του, διότι ὁ Κ^{ος} Χατζῆ Μιχάλης ἐξῆλθε τῆς συναναστροφῆς ταύτης ἀκέραιος καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ ἔτι τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ σέβας. Κατὰ τὴν οἰκογενειακὴν αὐτῆν ἡμερίδα παρῆσαν καὶ οἱ Ἕλληνες πρόξενοι τοῦ Montpellier καὶ τῆς Cette. Εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Πρυτάνεως προσηνήχθη ἀνθοδέσμη ἐκ φυσικῶν ἀνθῶν.

Αἱ ἐορταὶ τοῦ Montpellier ἔσχον θαυμάσιον ἀποτέλεσμα. Ἐδείχθη ὄντως ὑπὸ τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ ἡλίου τῆς Μεσημβρίας τὸ μεγαλεῖον τῆς Πανεπιστημιακῆς ζωῆς. Ἦτο νέον θέαμα διὰ τὴν Γαλλίαν τὰ μάλιστα δὲ πειστικὸν περὶ τῆς σπουδαιότητος, ἣν ἀποδίδουσιν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς μεγάλας Πανεπιστημιακὰς ἐστίας, ἢ σειρὰ τῶν ἱερομυστῶν τῆς Ἐπιστήμης, ἐκπροσωποῦντων ἐκεῖ τὰ οἰκεία Πανεπιστήμια, παρελαυνόντων

πρὸ τοῦ Πρυτάνεως καὶ ἐγχειρίζοντων αὐτῷ ἐπὶ περγαμηνῶν τὰς μεγαλοπρεπεῖς προσφωνήσεις τῶν οἰκείων Πανεπιστημίων πρὸς τὸ τοῦ Montpellier τὴν πρωτότοκον ταύτην αὐτῶν ἀδελφὴν ὑπὸ ἔποψιν ἡλικίας, ἴσπην δὲ τοιῦλάχιστον πρὸς ἐκείνας κατὰ τὸ ἔνδοξον παρελθόν.

Καὶ αἱ ὠραῖαι προσφωνήσεις ἐκείναι, πᾶσαι ἀριστοτεχνήματα λόγου καὶ ἐννοιῶν, ἐνεχειρίζοντο ἐντὸς θηκῶν εἰς τὸν Πρύτανιν τοῦ εορτάζοντος Πανεπιστημίου. Καὶ ἦσαν αἱ χρυσοπάρυφοι αὐταὶ θῆκαι ἀριστουργήματα κομψότητος καὶ ἐξεργασίας, δίδοντα ἕκαστον τὸν τύπον τῆς τέχνης τοῦ τόπου ἀφ' οὗ προήρχοντο. Τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Βερολίνου καὶ τῆς Χαϊδελβέργης, τῆς Χάλλης καὶ τοῦ Βύρτσθουργ, τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Λειψίας, τῆς Πράγας καὶ τῆς Βουδα-Πέστης, τοῦ Ἀμστελοδάμου καὶ τῆς Γενεύης, τῆς Παδούης καὶ τῆς Στοκχόλμης, τῆς Λωζάνης καὶ τῆς Ζυρίχης, τῆς Βάλης καὶ τῆς Βονωνίας, τῆς Ῥώμης καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ πάντων τῶν Ἀγγλικῶν, Ἀμερικανικῶν καὶ Δανικῶν Πανεπιστημίων.

Τανῦν νέος ἐν Γαλλίᾳ παρασκευάζεται νόμος ἀναδιοργανώσεως ἢ μᾶλλον δημιουργίας Πανεπιστημίων ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως σημασίᾳ. Βάσις τοῦ νέου συστήματος ἔσται ἡ ὀργανικὴ ἐνότης τῆς ἐπιστήμης, οἷαν διετύπωσεν αὐτὴν ὁ D' Alembert ἐν τῷ προεισαγωγικῷ λόγῳ, ὃν ἔγραψε διὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδεῖαν τοῦ Diderot. Οἱ μεγάλοι ὀργανωταὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789, οἱ Mirabeau, οἱ Condorcet, οἱ Talleyrand καὶ οἱ Lakanal, ἐπεδίωκον ὡσαύτως τὴν δημιουργίαν κεντρικῶν ἰδρυμάτων, ἐν οἷς πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι ὄφειλον νὰ καλλιεργῶνται συγχρόνως καὶ ἀμοιβαίως. Ἡ αὐτοκρατορία, δυσπιστοῦσα πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἃς ἐφοβεῖτο, διεσκόρπισε τὴν διδασκαλίαν εἰς μεμονωμένας Σχολάς, ἀδυνάτους ἐν τῇ μονώσει των καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τῆς Κυβερνήσεως. Σήμερον πρόκειται νὰ καταρριφθῇ τὸ δεσποτικὸν τοῦτο τοῦ Ναπολέοντος σύστημα, τεθῶσι δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ Σχολαὶ ἅπασαι, ἵνα ὦσιν ἐν συναφεῖᾳ καὶ σχηματισθῶσιν οὕτω διὰ τῆς συνενώσεως αὐτῶν μεγάλα ἐπιστημονικὰ ἔστια. Αἱ ἐπιστῆμαι ἀναπτύσσονται δι' ἀμοιβαίας καὶ διηνεκοῦς ἐπιδράσεως πρὸς ἀλλήλας. Ἡ ἀμοιβαία ἐπίδρασις αὕτη ἀπεδείχθη ἡ γονιμωτάτη αἰτία τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ ΕΝ ΜΑΣΣΑΛΙΑ.

ΤΟΙΜΑΖΟΜΕΘΑ πρὸς ἀναχώρησιν ἐκ Montpellier, ὅτε ἡ ἐταιρεία τῶν Προβηγκιανῶν σπουδαστῶν μετεκάλει τῶν ξένων φοιτητῶν τὰς ἐπιτροπείας εἰς Μασσαλίαν, ὅπου πρὸς τιμὴν αὐτῶν παρεσκευάζοντο ἑορταὶ πενθήμεροι. Οἱ ξένοι πάντες σχεδὸν ἐδέχθησαν ἠναγκάσθημεν καὶ ἡμεῖς νὰ δεχθῶμεν, καίτοι ὁ χρόνος ἤπειγε, τὸ δὲ βαλλάντιον ἦτο σχεδὸν κενόν. Ἄφ' οὗ οἱ ἄλλοι ἐδέχοντο τὴν πρόσκλησιν, δὲν ἤρμοζε ν' ἀρνηθῶμεν μόνοι

ἡμεῖς, οἵτινες ὡς συμπολίται τῶν Φωκαέων δι' αὐτὸ τοῦτο πρῶτοι πάντων ὠφείλομεν νὰ δεχθῶμεν κατὰ τε δικαίωμα καὶ καθήκον. Ἴδου πῶς ἀντὶ τῆς εἰς Παρίσιον τὴν εἰς Μασσαλίαν ἄγρουσαν ἐτρέπημεν.

Ἐκείσε ἀφικομένους ἡμᾶς ἐδεξιώθησαν οἱ κοσμητορες τῶν ἑορτῶν καὶ ὠδήγησαν εἰς τὸ πρῶτον ξενοδοχεῖον. Ἐκάστη ἐπιτροπεὶα διωρίζετο ξεναγός, τοιοῦτος διωρίσθη διὰ τοὺς Ἕλληνας ὁ ἐκ Μασσαλίας Ἕλληνας Κ^{ος} Ὀμηρος, ὅστις πρὸς τῇ πολλῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι συνήνου τὸ ἔρασμα τῶν Γαλλικῶν τρόπων.

Τὴν ἐσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας οἱ Προβηγκιανοὶ σπουδασταὶ λαμπαδηφοροῦντες παρέλαβον τοὺς ξένους αὐτῶν, σημαιοφοροῦντες δὲ πάντες, ἡγουμένων δύο μουσικῶν, μετέβησαν εἰς τὸ Δημάρχειον. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἐν σώματι ὑπεδέχετο, ὁ δὲ Δήμαρχος ἀπηύθυνε διὰ θερμῶν λέξεων τὸ ὡς εὔ παρεστήτε.

Ἐκείθεν ὠδηγήθημεν εἰς τὴν Λέσχην τῶν Ἀριστοτεχνῶν, ἐνθα προσεφέρετο punch d'honneur ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Δημάρχου. Ἦσαν δ' ἐκεῖ παρόντα πλεῖστα σημαίνοντα πρόσωπα. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς διαχύσεως καὶ τῆς εὐθυμίας οὐκ ὀλίγα ἐξεφωνήθησαν προσφωνήσεις. Τὸν Δήμαρχον προσεφώνησεν ὁ Κ^{ος} Γέλβερτ. Ὁ Κ^{ος} Γεωργιάδης ἐξ Ἰωνίας ὀρμώμενος εἶπέ τινα πρὸς τὸν γενέθλιον τόπον του, ὅστις ἐγένετο ἡ Μητρόπολις τῆς Μασσαλίας. «Οἱ σύντροφοί μου καὶ ἐγὼ» εἶπομεν τελευταῖοι: «λογιζόμεθα εὐτυχεῖς ἐρχόμενοι ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ἀδελφούμενοι πρὸς τοὺς υἱοὺς πόλεως ἧτις, Γαλλικὴν σήμερον, ὑπῆρξεν ἡ καλλίστη καὶ ἀκμαϊοτάτη τῶν ἀποικιῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐν εὐκαιρίᾳ οἷα ἡ παρούσα δυνάμεθα νὰ διαμείψωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ζωηρᾶς συμπαθείας, ἅτινα συνδέουσι τοὺς δύο ἡμῶν λαοὺς καὶ ν' ἀναπολήσωμεν ἐν τῇ μνήμῃ ἡμέρας ἀποικοιμένας, καθ' ἃς Γάλλοι καὶ Ἕλληνες ἐβάδισαν ἀπὸ κοινοῦ πρὸς μάχην καὶ καθ' ἃς ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος σας ἠγωνίσθησαν ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος ἡμῶν».

Ἀπὸ τῆς ἐπιούσης αἱ ἑορταὶ διεδέχοντο τὰς ἑορτάς, αἱ ἐπισκέψεις τῶν περιχώρων τὰς ἐπισκέψεις τῶν μνημείων τῆς πόλεως, αἱ ὑποδοχαὶ τὰς

υποδοχάς, τὰ δὲ δεῖπνα τὰ γεύματα. Δικαίως ἐλέγομεν τοῖς Μασσαλιώ-
ταις κατὰ τὸ τελευταῖον συμπόσιον, ὅτι ἐν τῇ ὥραίᾳ πόλει αὐτῶν
εἶχεν ἐπιζῆσει ἐκ τῆς πολυθείας τῶν κοινῶν ἡμῶν προγόνων ἢ λατρεία
τοῦ ξενίου Διός.

Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τριῶρον θαλάσσιον ἐκδρομὴν παρετίθετο ἐντὸς
πολυτελοῦς αἰθούσης παρὰ τὴν ἀκτὴν une bouillabaisse d'honneur.
Περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς εὐωχίας ἀφίκετο ὁ Ἑλληνιστὴς Κ^{ος} Boissière,
κομίζων κανοῦν πλήρες κλάδων ἐλαιῶν, τοὺς ὁποίους μετὰ προσλαλίαν
εὐφραδῆ διένειμε τοῖς εὐωχουμένοις σπουδασταῖς, ὡς ἔμβλημα τῆς ἡλικίας
τῶν, ἡλικίας τῶν μεγάλων ἐμπνεύσεων, τῶν γενναίων ἰδεῶν, τῶν ὑψη-
λῶν ἐνθουσιασμῶν, τῶν εὐγενῶν παλμῶν τῆς καρδίας. Ὁ Κ^{ος} Bois-
sière διανέμων τοὺς ἐλαιοκλάδους ἀνεμνήσθη τῶν ἀρμονικῶν στροφῶν,
ἐν αἷς ὁ Σοφοκλῆς ἐν θεῖᾳ γλώσσῃ ὑμνεῖ τὸ ἱερὸν δένδρον τῆς Ἀθηνᾶς,
τὴν ξανθὴν καὶ ἀειθαλῆ ἐλαίαν, καρπὸν αὐτόματον τοῦ ἐδάφους, τιμὴν
αἰώνιον, πλοῦτον καὶ κόσμον τῆς Ἀττικῆς, ἣν εὐλόγως δύναται τις νὰ
ὀνομάσῃ πρωτότοκον ἀδελφὴν τῆς Προβηγκίας.

Ἄλλ' οἱ κλάδοι οὗτοι θὰ ἐμαραίνοντο ἀναγκάτως μετ' οὐ πολὺ, θὰ
ἐρρίπτομεν αὐτοὺς μαρανθίνοντας καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἐγκρίτου Ἑλληνιστοῦ,
ἵνα δηλ. ἐπιστρέφοντες οἰκαδε ἀναστήσωμεν ἐν τοῖς δωματίοις ἡμῶν
αὐτοὺς πρὸς ἀνάμνησιν διαρκῆ θὰ ἐματαιοῦτο. Ἐσκέφθημεν ὅτι ὁ κάλλι-
στος τρόπος, ἵνα διαιωισθῇ ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐπισκέψεως τῶν ξένων
φοιτητῶν ἐν Μασσαλίᾳ, ἥτις ἐκλήθη πάνυ δικαίως ποτὲ «Νεαί Ἀθη-
ναι», θὰ ἦτο νὰ φυτευθῇ ἐλαία, ἥτις νὰ θεωρῆται ἰσρὰ ὡς ἡ ἐλαία τοῦ
Ἐρεθθείου, κτῆμα προσφιλὲς καὶ ἐπίκοινον τῆς νεότητος τῶν πεπο-
λιτισμένων ἔθνων. Ἡ πρότασις αὕτη ὁμοθυμῶς ἐπεκροτήθη. Κατὰ τὴν
κατάλληλον ὥραν τοῦ ἔτους θὰ φυτευθῇ ἡ ἐλαία αὕτη, ὡς ἐβεβαίουν
ὁ Κ^{ος} Rolland, ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἑορτῶν καὶ ὁ Κ^{ος} Boissière, ὅστις
προσέθηκεν ὅτι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς φυτεύσεως θὰ ἐγίνετο τελετὴ, εἰς ἣν
θὰ προσεκαλεῖτο ἡ Ἑλληνικὴ παροικία τῆς Μασσαλίας πρὸς τιμὴν, ἀφοῦ
ἡ ἰδέα προήλθεν ἐξ Ἑλλήνων. Εἶθε ἡ ἐλαία αὕτη νὰ ἐμπνεύσῃ ὑψηλὰς
ιδέας, νὰ γίνῃ σύμβουλος ἰδεῶν εἰρήνης, ὡς ἔλεγον οἱ ἡμέτεροι πρόγο-
νοι, εὐνοίας μεταξύ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀδελφότητος μεταξύ τῶν λαῶν.

Ἐν τῷ αὐτῷ γεύματι ἐλήφθη καὶ ἡ ἀπόφασις νὰ διαβιβασθῇ τηλε-
γραφικῶς πρὸς τοὺς ἀνωτάτους ἄρχοντας τῶν ἐν τῷ συμπόσιῳ ἐκπροσω-
πουμένων ἔθνων τὸ σέβας τῆς σπουδαζούσης νεολαίας. Τὸ πρὸς τὸν
βασιλέα Γεώργιον διετυπώσαμεν ὧδε: «Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν σπουδαστῶν
πάντων τῶν πεπολιτισμένων ἔθνων συνηθροισμένοι ἐν Μασσαλίᾳ διὰ τὰς
Πανεπιστημιακὰς ἑορτὰς τῆς Προβηγκίας, ἐκφράζουσι πρὸς τὸν βασιλέα
τῶν Ἑλλήνων τὸ βαθύτατον αὐτῶν σέβας· ἐνθυμοῦνται ὅτι ἡ Ἑλλὰς
ὑπῆρξε τὸ Πρωτανεῖον τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν».

Δύο ἡμέρας ὕστερον παρετίθη τὸ συμπόσιον τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ· αἱ
ἑορταὶ ἔληγον· οἱ συνδαιτυμόνες ἠριθμοῦντο κατὰ ἑκατοντάδας, παρῆ-

σαν δὲ ἅπαντες οἱ ἐν τέλει. Αἱ τράπεζαι εἶχον παρατεθῆ ἐν ὑπαίθρῳ ὀλίγα βήματα ἀπὸ τῆς ἀκτῆς· ὁ οὐρανὸς ἦτο διάστερος καὶ ὁσάκις ἡ στρατιωτικὴ ὀρχήστρα ἔπαυε παιανίζουσα, ἠκούομεν τῆς θαλάσσης τὸν φλοίσβον. Τὰ ἐδέσματα παρεσκευασμένα μετ' ἀσυνήθους τέχνης ὑπὸ δοκίμου τῆς μαγειρικῆς μύστου προσεφέροντο οἱ εὐωχούμενοι ἐν κοινῷ συμπαθειῶν βεύματι, ἡ δὲ ἱεραρχία, ὡς εἰκός, οὐδὲ τὸ παράπαν ἐπεβράδυνε νὰ λησμονηθῆ. Τέλος ἤχησεν ἡ ὥρα τοῦ καμπανίτου. Τὰ δὲ πώματα τῶν ἀποφρασσομένων φιαλῶν ἀνήγγελλον τῶν προπόσεων τὴν στιγμήν. Πρῶτος ὕψωσεν ὁ δήμαρχος τὸ κύπελλον, μετ' αὐτὸν δ' ὁ πρόεδρος τῶν φίλων τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ εἶτα ὁ κοσμήτωρ τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς, μετὰ τοῦτον ἡμεῖς, μεθ' ἡμᾶς ὁ Πρόεδρος τοῦ συνδικάτου τῶν δημοσιογράφων, μεθ' ὃν ὁ Πρόεδρος τῆς ἐταιρείας τῶν Παρισινῶν σπουδαστῶν καὶ τέλος ὁ Κ^{ος} Boissière.

Ἡ πρόποσις ἡμῶν ἔχει ὧδε :

Κύριοι,

Εἰξεύρετε πάντες τοὺς σίχους τούτους

*Tout n'est qu' image fugitive
Coupe d'amertume ou de miel*

*Tout soleil naît. s'élève et tombe
Tout trône est artificiel,
La plus haute gloire succombe
Et rien n'est brillant que le ciel.*

*Navigateur d'un jour d'orage
Jouet des vagues le mortel
Repoussé de chaque rivage
Ne voit qu'écueil sur son passage.*

Ἐάν ποτε, κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τοῦ βίου, τὰ ὁποῖα ἡ νεότης φαίνεται ὑπισχνουμένη, συνέβαινε νὰ δοκιμάσωμεν τὴν ἁλήθειαν τῶν σίχων τούτων, τοὺς ὁποίους ἀφανῆς μεγαλοφυΐα, ὁ Reboul de Nîmes, ἐψάλλε καὶ ἂν ἐξ ἑτέρου ἢ ἀνάμνησις τῶν εὐθύμων τῆς νεότητος ἡμερῶν ἀναπαύῃ ἀπὸ τῶν φροντίδων τὰς ὁποίας ἐξεγείρει ἡ σύγκρουσις τῶν φιλοδοξιῶν τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, εἰς ἣν θὰ εἰσέλθωμεν μετ' ὀλίγον, καὶ ἐὰν θέλῃ τὸ γῆρας, θὰ ἔχωμεν ἀναμνήσεις εὐγενεστέρας, ὑψηλοτέρας, τῆς τῶν Πανεπιστημιακῶν τούτων ἑορτῶν, καθ' ἃς ὁ ἀρχηγὸς τῆς πολιτείας, οἱ ὑπουργοὶ του, αἱ λοιπαὶ Ἀρχαὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ οἱ διάσημοι ἅμα καὶ προσφιλεῖς προσεπάθησαν ὅπως ἐμπνεύσωσι τὴν ἀγάπην τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ; Τῶν ἑορτῶν τούτων, αἵτινες παρέσχον τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ γενναίαν νεότητα τοῦ Languedoc καὶ τῆς Προβηγκίας νὰ μᾶς προσκολλήσῃ πρὸς ἑαυτὴν διὰ τῶν δεσμῶν τῆς εὐγνωμοσύνης; Διότι ἐγεννήσατε ἐν ἡμῖν τὴν συγκίνησιν, ἣν ἀποσπᾷ ἐκ τῶν

καρδιῶν ἢ ἐγκάρδιος ξενία, ἥτις σᾶς χαρακτηρίζει μέχρι τοιούτου σημείου, ὥστε θὰ ἐνομιζέτο ὅτι πλέον ἢ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ ἀκμάζει ἔτι παρ' ἡμῶν, ἐπιζῶσα τῷ πολυθεισμῷ, ἢ λατρεία τοῦ ξενίου Διός. Ὅπως προσήνεγκετε ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τὸ κύπελλον τοῦ μέλιτος καὶ θὰ βλέπωμεν πόρρωθεν τὸν γαλήμιον καὶ λαμπρὸν οὐρανὸν τοῦ Ρεγρου, τῆς Aigues-Mortes, τῆς Corniche, ἥτις περιστέφει τὰς ζητοειδῆς γραμμὰς τῆς ὥραίας ταύτης παραλίας, ἃς εἶδομεν καὶ ἐθανυμάσαμεν εἰς τοὺς μεθ' ἡμῶν περιπάτους εὐγενεῖς ξένοι τῆς νεότητος πάντων τῶν τόπων.

᾽Ωνόμασα τὸν ξένιον Δία, Κύριοι, διότι ἦτο θεὸς τῶν προγόνων σας ὡς ἦτο καὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ὧν τινες ἴδρυσαν τὴν πόλιν τῆς Μασσαλίας, τὴν πόλιν σας, τὴν ὁποίαν ἀγαπῶμεν ὡς τὸν ἴδιον ἡμῶν τόπον, ἀφοῦ γινώσκομεν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα ἔρρηξε καὶ ὄρει ἀκόμη εἰς τὰς φλέβας τῶν κατοίκων αὐτῆς. Διότι τίς ἡμῶν ἀγροεῖ ὅτι Ἴωνες, ἡμι-Φωκαεῖς καὶ ἡμι-Ἀθηναῖοι, ζηλότυποι τῆς ἐλευθερίας των καὶ προτιμῶντες τῆς δουλείας τὴν ἐξορίαν, ἤνεγκον εἰς τὴν γῆν ταύτην τοὺς ἐφεστίους θεοὺς καὶ τοὺς βομοὺς των καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν Μασσαλίαν, τὴν νέαν αὐτῶν πατρίδα; Ἄλλ' ἤνεγκον ἅμα εἰς αὐτὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας, ἣν ἐκληροδότησαν εἰς τὴν Μασσαλίαν τὴν ἀληθινὴν αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος κόρη. Οὕτω δὲ δημοκρατία ἀνεξάρτητος, διατηροῦσα τὸ πολίτευμα αὐτῆς ὡς Ἑλληνικῆς πόλεως καὶ ἰσχυρᾶς συμμάχου τῆς Ῥώμης, πιστῶς εἰς τὴν ὁμοθεισαν πίστιν προσήνεγκε τὰ τεῖχη αὐτῆς ὡς ἀπρόσιτον καὶ βέβαιον ἄσυλον εἰς τὸν Πομπήϊον καὶ τὸν Καίσαρα ἀφοπλισθέντας. Καὶ ἀφοῦ μάτην ἐπεδαγίλευσε διὰ τῶν ὑπερηφάνων αὐτῆς βουλευτῶν, τὰς ὑποθήκας αὐτῆς εἰς τὸν Καίσαρα, δὲν ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ κινδύνου δι' οὗ τὴν ἠπέιλησεν οὗτος. Περιεφρόνησε θαρροῦντως τὸν σίδηρον καὶ τὴν φλόγα, τὴν δίψαν καὶ τὴν πείναν. Καὶ ἐν μάχῃ, τὴν ὁποίαν συνῆψε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὸν κόλπον τοῦτον τῆς Μασσαλίας, κατορθώματα ἄξια τῶν ἡρώων τῆς Σαλαμίως ἀνέδειξαν τοὺς υἱοὺς της, καὶ ἐμαστύρησαν περὶ τῆς ἐνδόξου καταγωγῆς αὐτῶν.

Εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐμπορικῆς ἐπιδόσεώς της, ἥτις ἀνήγαγε προοδευτικῶς τὴν ἰσχυρὰν Μασσαλίαν εἰς Μητρόπολιν τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου καὶ μίαν τῶν δέκα ἢ δώδεκα βασιλίδων τῆς γῆς, δὲν εἶδεν ὠχρῶν τὸ πνευματικὸν σκῆπτρόν της. Ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς Αυτοκρατορίας τὰ σχολεῖά της ἀπέβησαν δικαίως τόσον ἐνδοξα, ὥστε τῇ περιεποιήσαν τὸ ὄνομα τῶν νέων Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον οἱ Ἀθηναῖοι εἴμεθα ὑπερήφανοι νὰ φέρῃ ἀκόμη. Ἐκτοτε τὰ πολυάριθμα σχολεῖα καὶ τὰ ιδρύματα αὐτῆς τὰ φιλόξενα μαστυροῦσι περὶ τῶν εὐγενῶν καὶ γενναίων ἀγῶνων τῶν τέκνων της.

Καθ' ἅπασαν τὴν ἱστορικὴν περιόδον ἢ πόλις αὕτη, οὕτω θαυμασίως κειμένη, διεδοραμίτισε πρόσωπον σπουδαῖον, ἐπάλαψε πάντοτε ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της καὶ διετήρησεν ἐξ ἁπασῶν τῶν πόλεων τῆς Γαλλίας τὸ πρωτοτυπώτατον καὶ ἐλευθερώτατον πνεῦμα καὶ τέλος ἔδωκε τὸ ὄνομά της καὶ τὸν ἐθνικὸν της ἕμνον εἰς τὴν Γαλλίαν. Δὲν εἶνε ὥραία καὶ καταφανῆς ἀπόδειξις τῆς στενῆς ἡμῶν συγγενείας ὅτι εἴκοσι τρεῖς αἰῶνας

μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τυράννου τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος καὶ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίας, αἵτινα ἐνέπνευσαν εἰς τὸν Ἀθηναῖον Καλλίστρατον τὸ γνωστὸν τῆς ἐλευθερίας ᾄσμα — δὲν εἶνε, λέγω, ἀπόδειξις τῆς συγγενείας ταύτης νὰ βλέπη τις 2,300 ἔτη ἔπειτα ἓνα Μασσαλιώτην τονίζοντα τὸν ὀραϊότατον τῆς ἐλευθερίας ὕμνον;

Αἱ λαμπραὶ αὐταὶ ἑορταί, δι' ὧν ἡ Γαλλία καλεῖ πάντα τὰ ἔθνη καὶ συναγείρει πρὸς ἑαυτήν, ἐνεποίησαν εἰς τὸ πνεῦμά μας τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀρχεβουλίας ἣν ἔχει εἰς πᾶν εὐποΐας ἔργον. Τὸ Παρίσιον πρὸ δέκα μηνῶν, τὸ Montpellier καὶ ἡ Μασσαλία σήμερον, ἐνοῦσαι ἡμᾶς εἰς αἰσθημάτων ἀδελφότητος, πραγματοποιοῦσι τὰς εὐχὰς τῆς ἐτέρας Μασσαλιώτιδος, τῆς Μασσαλιώτιδος τῆς εἰρήνης, καὶ μᾶς κάμνουν ν' ἀγαπῶμεν τὴν Γαλλίαν ὡς ἴδιον ἡμῶν τόπον. Διότι δὲν ἠσθάνθημεν πάντες τὸ μεγαλεῖον, τὸ κάλλος, καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν αἰσθημάτων, τὰς ὁποίας ἐκφράζουσιν αἱ στροφαὶ αὐταί;

Et pourquoι nous haïr et mettre entre les races
 Ces bornes ou ces eaux qu' abhorre l'œil de Dieu
 De frontières au ciel voyons - nous quelques traces?
 Sa vouïte a - t - elle un mur, une borne, un milieu?
 Nations! mot rompreux pour dire barbare.
 L' amour s'arrête - t - il où s'arrête nos pas?
 Déchirez ces drapeaux!

Ἡμεῖς δὲν διεροήξαμεν, Κύριοι, τὰς σημαίας ταύτας, ἐπρόξαμεν τὶ καλλίτερον τὰς ἠνώσαμεν, κρατοῦντες αὐτὰς ἀπὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς ὑμετέρας σημαίας.

L'égoïsme et la haine ont seuls une patrie
 La fraternité n'en a pas.
 Ce ne sont pas des mers, des degrés, des rivières
 Qui bornent l'héritage entre l'humanité,
 Les bornes des esprits sont les seules frontières
 Le monde en l'éclairant s'élève à l'unité.
 Ma patrie est parlout où rayonne la France
 Où sa langue répand ses décrets obéis,
 Chacun est du climat de son intelligence
 La vérité est mon pays.

Allons y, mais sans perdre un frère dans la marche
 Sans vendre à l'opresseur un peuple gémissant
 Sans montrer au retour au Dieu du Patriarche,
 Au lieu du fils qu'il aime, une robe de sang,
 Rapportons en le blé, l'or, la laine et la soie
 Avec la liberté, fruit qui germe en tout lieu!
 Et tissons de repos, d'alliance et de joie,
 L'étendard sympathique où le monde déploie
 L'unité, ce blason de Dieu!

Κύριοι, εἰς τὴν πρόσκλησίν σας, ἣτις εἶνε ἅμα καὶ πρόσκλησις τῆς Γαλλίας, ἤλθομεν πάντες νὰ ταχθῶμεν ὑπὸ τὴν σημαίαν ταύτην τῆς συνδιαλλαγῆς, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς χαρᾶς.

Ὅταν καταλείψωμεν τὴν φιλόξενον ὑμῶν παραλίαν, ὡς ἡ χελιδὼν, τὸ ὄνειρόν μας θὰ ἦνε νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς αὐτήν, διότι, ἄς μὴ τὸ λησμονῶμεν, εἶνε ὁ πρῶτος σταθμὸς, τὸν ὁποῖον ἀπὸ κοινοῦ σημειοῦμεν σήμερον.

Εἰς μέλλον, ὅπερ ἐλπίζω ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ, θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς πυκνὰς τάξεις, νὰ ἐπευφημήσωμεν οὐχὶ πλεον τὴν ἴδρυσιν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Προβηγκίας, ἴδρυσιν τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία θὰ ἦνε τότε παλαιά, ἀλλ' εἰς τὴν ἀποθέωσιν του, δι' ἣν ἐπιτρέψατε νὰ σᾶς ζητήσωμεν ἀπὸ σήμερον νέαν πρόσκλησιν. Εἶθε νὰ εὐρωμεν καὶ τότε ἐπὶ κεφαλῆς σας τὸν συμπαθῆ φίλον Rolland*, τὸν πρόεδρόν σας, τοῦ ὁποίου οἱ δεσμοὶ καὶ ἡ καταγωγὴ εἶνε ἐπιτήδεια νὰ μᾶς ὑπομνησκῶσι τὸν τόπον μας καὶ νὰ συσφίγγωσι τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνδέοντας ἡμᾶς μετ' ἀλλήλων. Κατὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην εἶστε πάντες πιστοί. Καὶ ζήτω ἡ Γαλλία, ἡ χώρα αὐτῆ τῆς ἐλευθερίας.

Τῆ ἐπιούσῃ αἱ ξένοι ἐπιτροπεῖαι ἐπέστρεφον εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν, ἀποκομίζουσαι ἀρίστην ἐντύπωσιν περὶ τοῦ ἄστεως τῶν Φωκασέων, ἐν ᾧ ἡ λατρεία τοῦ ξενίου Διὸς ἀκμάζει καὶ νῦν ἔτι ζωρὰ καὶ ἀπαραμειώτως.

(Ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου μου)
1900

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΚΑΛΛΙΣΠΕΡΗΣ

ΝΕΑΝΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Π Ε Σ Μ Ο Υ

Π Ε Σ μου γιὰ τὴν ψάθα
Τῆ σέρνει ἐμπροστά,
Καὶ ᾽ς τ' οὐρανοῦ σου τ' ἄστρα
Σκορπίξεις συγνεφιά;

ὦ, δεῖξέ μου, ψυχὴ μου,
Μία μόνη σου ματιά,
Κι' ἄς λύσω, κι' ἄς ἀνάψω
᾽Σ τὴ φλόγα, ποῦ σκορπᾷ.

Μὴν ᾽ξέρης, ποῦ τὰ κρύβεις,
Ὅπως φωτιὰ σκορποῦν,
Καὶ τῆς καρδιαῖς λυπᾶσαι
Γιὰ νὰ μὴ πληγωθοῦν;

Μὰ ἐγὼ γιὰ τὴ γυρεύω
Τὰ ᾽μάτια σου νὰ ἰδῶ,
Ἄφου μ' αὐτὰ μὲ σφάξῃς
Χωρὶς νὰ τὰ θωρῶ;

(Ἐν Ζακύνθῳ, Ὀκτώβριος 1900)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

* Ὁ κ. Rolland εἶναι ἀνεμὸς τοῦ André Chénier.